

Nr 24.

Ankom till riksdagens kansli den 19 mars 1931 kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förtidspension och avskedsersättning åt vissa tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader.

I en till riksdagen avlåten, den 20 februari 1931 dagtecknad proposition nr 107, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

1:o) medgiva, att envar av följande tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader, nämligen biträdande ingenjörerna *Erik August Nycander* och *Johan Lennart Söderhielm*, underingenjören *Carl Ragnar Söderberg*, bokhållaren *Anders Johan Hedin* och förste schaktmästaren *Carl August Widerström*, må, därest han till följd av inskränkning i den statliga järnvägsbyggnadsverksamheten entledigas från sin anställning utan att i samband därmed vinna annan, i väsentlig mån likvärdig anställning i statens tjänst, från och med dagen näst efter entledigandet av trafikmedel uppbära årlig pension med, Nycander och Söderhielm 2,984 kronor, Söderberg 2,616 kronor, Hedin 2,296 kronor och Widerström 2,160 kronor, att utgå enligt av föredragande departementschefen i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 7 mars 1930 (proposition nr 202) förordade grunder;

2:o) förklara, att nämnda befattningshavare må, utan hinder av föreskrifterna i § 16 av gällande reglemente för statens järnvägars pensionskassa för pensionering av icke ordinarie personal, efter entledigandet kvarstå såsom delägare i kassan med rätt att, därest pensionsavgifter behörigen erläggas, vid uppnådd pensionsålder erhålla avgiftspension med belopp, som med tillämpning av de utav departementschefen i nämnda statsrådsprotokoll förordade grunderna för beräkning av avgiftsår skulle hava tillkommit vederbörande, om han intill nämnda ålder kvarstått i tjänst; samt

3:o) medgiva, att underingenjören vid statens järnvägsbyggnader *Otto Herman Tufvesson* och ritaren därstädes *Alfred Elis Asplund* må, under i mom. 1:o) här förut angiven förutsättning, av trafikmedel uppbära avskedsersättning med belopp, motsvarande en månads arbetsförtjänst för varje helt års anställning i statens tjänst intill 15 års anställning samt

två månaders arbetsförtjänst för varje helt års anställning därutöver, dock med iakttagande dels att ersättning icke må utgå med högre belopp än för Tufvesson 12,000 kronor och för Asplund 10,000 kronor, dels ock att beträffande ersättningen skola i övrigt gälla av departementschefen i berörda statsrådsprotokoll förordade grunder.

Den vid statens järnvägsbyggnader sysselsatta tjänstemannapersonalen, vilken icke innehar ordinarie anställning, är med hänsyn till anställningsförhållandena uppdelad på tre kategorier, nämligen fast anställd personal, extra personal och tillfällig personal.

De fast anställda, vilka utgöra det övervägande antalet, äro anställda med en ömsesidig uppsägningstid av tre månader och åtnjuta avlöning m. m. enligt i allt väsentligt samma grunder som den ordinarie personalen vid statens järnvägar i motsvarande befattningar; de äro delaktiga i statens järnvägars pensionskassa för pensionering av icke ordinarie personal och i sådan egenskap berättigade till en på egna avgifter och statsbidrag grundad tjänstepension. Rätt till pension — till storleken beroende av antal tjänstår och anledningen till avgången ur tjänst — inträder bland annat vid uppnådd pensionsålder med förutsättning av minst 10 tjänstår. Avgång ur tjänsten före pensionsåldern medför som regel förlust av pensionsrätt från kassan; de av vederbörande tjänsteman — och i vissa fall även de av järnvägsstyrelsen — erlagda pensionsavgifterna tillgodoräknas emellertid tjänstemannen för beredande av pension enligt lagen om allmän pensionsförsäkring.

Den extra personalen är anställd med en ömsesidig uppsägningstid av en månad och åtnjuter avlöning m. m. enligt i huvudsak samma grunder som den extra ordinarie personalen vid statens järnvägar men är icke berättigad till pension.

Sedan järnvägsstyrelsen i skrivelser den 28 november 1928, den 6 februari 1929 och den 27 september 1929 med hänsyn till förestående inskränkning av statens järnvägsbyggnadsverksamhet gjort framställning i fråga om beredande av förtidspension och avskedsersättning åt vissa vid järnvägsbyggnaderna anställda tjänstemän, vilka till följd av inskränkningen beräknades bliva entledigade, samt särskilda utlåtanden i ärendet avgivits av statskontoret, framlades i proposition nr 202 till 1930 års riksdag förslag beträffande förmåner av angiven art åt vissa befattningshavare vid järnvägsbyggnaderna.

I fråga om villkor och grunder för nämnda förmåner anslöt sig Kungl. Maj:ts förslag till vad järnvägsstyrelsen ifrågasatt med viss däri av statskontoret påyrkad modifikation. Beträffande förtidspensioner gick förslaget ut på, att fast anställda tjänstemän, som uppnått minst 45 levnadsår och räknade en tjänstetid av minst 20 år, skulle tillerkännas pension till belopp, som med tillämpning av närmare angivna grunder för

tjänstårsberäkning skulle hava tillkommit vederbörande, om de intill fastställd pensionsålder kvarstått i tjänst. Av pensionsbeloppet skulle emellertid omedelbart utgå allenast statspension motsvarande del, medan avgiftspension skulle tillkomma först vid uppnådd pensionsålder; i följd härav skulle vederbörande tjänstemän till pensionsåldern kvarstå såsom delägare i förenämnda pensionskassa för pensionering av icke ordinarie personal och dit erlægga pensionsavgifter. Med avseende å avskedsersättning innebar järnvägsstyrelsens av föredragande departementschefen biträdda förslag, att sådan förmån skulle beredas befattningshavare — såväl fast anställda som extra — vilka ej enligt nyss angivna grunder kunde tillerkännas förtidspension men som överskridit en levnadsålder av 30 år och hade minst 10 års anställningstid i statens tjänst. Avskedsersättningen skulle beräknas till belopp motsvarande en månads arbetsförtjänst för varje helt års anställning i statens tjänst intill 15 års anställning samt två månaders arbetsförtjänst för varje helt års anställning därutöver, dock med iakttagande av följande maximibelopp, nämligen för sektionsingenjör 16,000 kronor, för biträdande ingenjör 14,000 kronor, för underingenjör 12,000 kronor, för ritare och kontorsskrivare 10,000 kronor samt för schaktmästare, förrådsmästare, utsättare, reparatör, maskinist samt kontorist 6,800 kronor.

Kungl. Maj:ts omförmälda framställning blev av riksdagen bifallen. I sin skrivelse i ämnet (nr 277) anförde riksdagen i huvudsak följande:

»Vidkommande först frågan om behovet av särskilda förmåner åt övertaliga tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader lärer, såsom föredragande departementschefen framhållit, vid bedömandet av den av järnvägsstyrelsen i ämnet gjorda framställningen böra beaktas, att omständigheterna för närvarande i väsentlig mån avvika från dem, som förelågo vid framläggandet av styrelsens förslag år 1928. Till en början torde sålunda — med hänsyn till den ståndpunkt, som av innevarande års riksdag intagits till frågan om inlandsbanebyggets fortsättande — under ett antal år framåt komma att erfordras flera tjänstemän vid järnvägsbyggnaderna än vad järnvägsstyrelsen tänkt sig. Vidare torde vissa möjligheter föreligga att bereda en del befattningshavare, vilka bliva överflödiga vid järnvägsbyggnaderna, annan arbetsanställning i statens tjänst. Härutinnan synes man kunna räkna med att på grund av statsmakternas beslut i fråga om elektrifiering av statsbanan Järna—Malmö samt vissa angränsande bandelar ävensom beträffande utbyggnad av vattenfall vissa tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader kunna bliva sysselsatta vid dessa arbetsföretag. Ytterligare lärer det kunna förväntas, att överflyttningar till statens trafikerade järnvägar i åtskilliga fall skola kunna äga rum. Vad departementschefen yttrat i fråga om nu berörda utvägar till beredande av fortsatt anställning i statens tjänst för ifrågavarande tjänstemän finner riksdagen vara värt allt beaktande, och riksdagen vill — — — för sin del kraftigt understryka vikten av att de möjligheter, som i omförmälda hänseenden föreligga, bliva av vederbörande myndigheter noggrant tillvaratagna. Därest så sker, vill det — i betraktande av att antalet tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader för närvarande utgör endast omkring 90 — synas, som om mera omfatt-

tande åtgärder för bistånd åt ifrågavarande tjänstemän i anledning av järnvägsbyggnadsverksamhetens inskränkning knappast skulle bli behövliga.

Med hänsyn till möjligheten av att, även med beaktande av nyssberörda omständigheter, entlediganden i vissa fall kunna bli erforderliga utan att annan statsanställning kan beredas, har i propositionen framlagts förslag om understöd från statens sida åt vissa tjänstemän. Förslaget avser ett antal befattningshavare, vilka redan av järnvägsstyrelsen blivit uppsagda från sina anställningar. Av dessa tjänstemän skulle 3 erhålla förtidspension, medan de övriga, till antalet 7, skulle beredas avskedsersättning.

Riksdagen finner med hänsyn till föreliggande omständigheter billigt att, om entledigande äger rum, förtidspension tillerkännes nyss avsedda tre tjänstemän, vilka alla uppnått jämförelsevis hög levnadsålder och innehava ett avsevärt antal tjänstår. Beträffande grunderna för pensionsförmånernas bestämmande har riksdagen funnit Eders Kungl. Maj:ts förslag vara väl avvägt.

Beträffande frågan om avskedsersättning åt vissa befattningshavare har inom riksdagen rått någon tvekan, huruvida tillräckliga skäl i detta fall kunna anses föreligga för beredande av sådan förmån. Med hänsyn till vad i ärendet anförts och i betraktande av statsmakternas beslut i fråga om motsvarande understöd åt viss övertalig personal vid försvarsväsendet har riksdagen emellertid ansett sig böra medgiva, att dylik ersättning jämväl i här föreliggande fall beviljas, därest entledigande kommer att äga rum. Mot Eders Kungl. Maj:ts förslag beträffande grunderna för ersättningen har riksdagen icke haft något att erinra.»

I skrivelse den 17 december 1930 har nu *järnvägsstyrelsen* gjort framställning om beredande av förtidspension och avskedsersättning åt vissa ytterligare tjänstemän vid järnvägsbyggnaderna enligt samma grunder, som år 1930 godtagits av statsmakterna.

Statskontoret har i avgivet utlåtande biträtt järnvägsstyrelsens framställning.

Departementschefen har i ärendet anført följande:

»På sätt av den föregående redogörelsen framgår förutsattes i den till 1930 års riksdag avlåtna propositionen om förtidspension och avskedsersättning åt vissa tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader liksom även vid propositionens behandling i riksdagen, att beslut om sådan förtidspension och avskedsersättning kunde bli erforderligt i vissa fall utöver de då föreliggande.

Järnvägsstyrelsen har nu gjort framställning i syfte att vinna möjlighet att mot förtidspension eller avskedsersättning skilja ytterligare ett antal tjänstemän från anställning vid järnvägsbyggnaderna. Med hänsyn till vad styrelsen anført till stöd för sin framställning och under betonande av att avskedande mot sådan gottgörelse icke bör äga rum, utan att styrelsen i enlighet med 1930 års riksdags uttalanden dessförinnan noga prövat möjliga utvägar till beredande åt vederbörande tjänstemän av sysselsättning vid statens järnvägars elektrifieringsarbeten eller annan anställning i statens tjänst, vill jag icke motsätta mig bifall till berörda framställning. Mot storleken av de av järnvägsstyrelsen föreslagna pensionsbeloppen, vilka uträknats i enlighet med de av 1930 års riksdag god-

kända grunder, har jag icke funnit anledning till erinran. Beträffande avskedsersättningarna torde bestämmelser böra meddelas i överensstämmelse med 1930 års riksdags motsvarande beslut med iakttagande av vad statskontoret föreslagit i fråga om maximibelopp för ritare.

Jag tillåter mig i detta sammanhang meddela, att — enligt vad jag inhämtat — av de tjänstemän, till vilkas förtidspensionering 1930 års riksdag lämnade sitt medgivande, två stycken entledigats mot förtidspension, under det att en tills vidare kunnat beredas fortsatt anställning vid järnvägsbyggnaderna. Avskedsersättning har hittills icke utgivits till någon av de i 1930 års riksdagsbeslut omförmälda sju tjänstemännen, av vilka fem tills vidare kunnat sysselsättas för järnvägens räkning och två beretts anställning i annat statens verk.»

Med avseende å vidare utredning i ärendet hänvisar utskottet till propositionen.

Med hänsyn till vad i ärendet anförts har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att här ifrågavarande tjänstemän vid statens järnvägsbyggnader tillerkännas förtidspension, respektive avskedsersättning under de förutsättningar och enligt de grunder, som i 1930 års riksdags förenämnda skrivelse nr 277 angivits beträffande där avsedda fall. Med biträdande av Kungl. Maj:ts föreliggande framställning får utskottet alltså hemställa,

Utskottet.

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 19 mars 1931.

På bankoutskottets vägnar:

C. E. SVENSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar C. E. Svensson, Gustafsson i Stensholm, Johansson i Östersund, Lindgren*, Ström i Lidköping, Stendahl*, Berling* och Bodin;

från andra kammaren: herrar Winkler, Borggren, Bäcklund, Svensson i Betingetorp, Lovén*, Ryberg, Carlsson i Solberga och Johansson i Edsbyn*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.